

ProjectCenter

www.ProjectCenter.ir

📷 | @projehcenter

➡ | @projehcenter_ir

...

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
تعریف واژه بازار	۲
بازار در دوران اسلامی	۳
نقش و کارکرد اجتماعی بازار	۹
فصل دوم	۱۶
برخی از ویژگی های کارکردی	۱۶
انواع بازار از لحاظ کارکردی	۱۶
انواع بازار از لحاظ زمان تشکیل آن:	۱۸
بازارهای دائمی:	۱۸
بازارهای ادواری:	۱۸
فصل سوم	۲۱
برخی از خصوصیات شهری	۲۱
سلسله مراتب مکانی بازارها در شهر:	۲۱
بازار برون شهری:	۲۱
بازار شهری:	۲۲
بازار ناحیه ای:	۲۳
بازار همسایگی:	۲۴
موقعیت بازار دائمی و اصلی در شهر:	۲۴
نحوه توسعه بازار اصلی در شهر:	۲۵
فصل چهارم	۲۷
عناصر و فضاهای بازار	۲۷

۲۷	..... عناصر و فضاهای شهری و ارتباطی
۳۰	..... عناصر و فضاهای معماری بازار
۴۰	..... فصل پنجم
۴۰	..... برخی از ویژگی های معماری بازار
۴۰	..... شکل بازار:
۴۰	..... بازار خطی:
۴۱	..... بازار متمرکز:
۴۳	..... پوشش بازار
۴۶	..... برخی از خصوصیات راسته بازار

مفهوم بازار و کارکردهای آن

تعریف واژه بازار

بازار به معنی محل خرید و فروش و عرضه کالا است. واژه بازار بسیار کهن است و در برخی از زبان‌ها کهن ایرانی وجود داشته است. بازار در فارسی میانه به صورت وازار و با ترکیب‌هایی مانند وازارگ (بازاری) و وازارگان (بازرگان) به کار می‌رفته، و در پارسی به صورت وازار مورد استفاده قرار گرفته است. این واژه ایرانی به زبان برخی از سرزمین‌های که با ایران تبادلت بازرگانی داشتند مانند سرزمین‌های عربی، ترکی، عثمانی و برخی از کشورهای اروپایی، راه یافته است.

دهخدا اظهار داشته که بازار از واژه پهلوی واکار اخذ شده است. واژه فرانسوی بازار از پرتغالی گرفته شده و آنان این واژه را از ایرانیان گرفته‌اند. در زبان فارسی بازار به عنوان اسم مکان به معنی محل خرید و فروش کالا است و با وجود آن که این واژه امروزه بیشتر درباره بازارهای دائمی، اصلی و قدیمی شهرهای کهن و تاریخی به کار می‌رود، در گذشته گاه به صورت ساده و گاه با پیشوند یا پسوندی به معنی مکان خرید و فروش به طور مطلق بوده است. واژه بازار در ادبیات فارسی مفهومی وسیع و گسترده دارد و به معنی محل شلوغ و پر ازدحام، اعتبار و اهمیت اشخاص و غیره به کار می‌رفته است.

بازار در دوران اسلامی

شهرنشینی در دوران اسلامی گسترش یافت و بسیاری از شهرهای کوچک قدیمیتوسته یافتند و شماری شهر جدید در برخی از نواحی کشور به ویژه در نواحی مرزی یا ارتباطی ساخته شد. در بعضی از شهرهای جدید مانند کوفه و بصره فضایی باز برای بازار در نظر گرفتند که فروشندگان و کسبه ابتدای روز به آنجا می رفتند و بساط خود را در هر جا که می یافتند پهن می کردند و تا هنگام شب می توانستند در آنجا باشند. به عبارت دیگر فضایی به صورت بازارگاه در نظر گرفته می شد که جای ثابتی برای افراد وجود نداشت، اما به تدریج و پس از گسترش یافتن این شهرها، کم کم فضاهایی به صورت دکان های ساخته شده در بازار بنا گردید و بازاری دائمی در بخشی از شهر شکل گرفت.

بر پایه اطلاعات موجود در منابع تاریخی، از اواخر قرن اول هجری به بعد در بسیاری از شهرهای جدید و کما بیش همه شهرهای قدیمی بازارهایی دائمی با فضاهای ساخته شده وجود داشت. در این نوع بازارها هر صنف در بخشی از راسته اصلی یا در یکی از راسته های فرعی جای داشت و هر نوع کالا در محل معینی عرضه می شد. هنگامی که حجج در سال ۸۵ هـ ق شهر واسط را می ساخت، برای هر صنف در بازار راسته جداگانه ای در نظر گرفت. البته پیشینه راسته های تخصصی در بازار و استقرار پیشه وران هر صنف در کنار یکدیگر چه در ایران و چه در عربستان به پیش از اسلام می رسد.

قرن اول هجری، دوره ای درخشان در توسعه بازارهای شهری در ایران به شمار نمی آید، زیرا هیچ حکومت ایرانی قدرتمندی شکل نگرفته بود که بتواند ارکان زندگی و ساختار